

Jelgavas valstspilsētas dome
Jelgavas 4.sākumskola

Reģ.Nr.2811902954

Pulkveža O.Kalpaka ielā 34, Jelgavā, LV - 3001, tālr.: 63022236, tālr./fakss: 63024449,
e - pasts: 4ssk@izglitiba.jelgava.lv

APSTIPRINU

Jelgavas 4.sākumskolas direktore A.Lundberga
04.01.2024., Jelgavā

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādes
“Jelgavas 4.sākumskola”
Audzināšanas darba programma
2024.-2026. gadam

Satura rādītājs

]

1. Ievads.....	3
2. Audzināšanas darbību reglamentējošie dokumenti valstī un skolā.....	4
3. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.....	5
4. Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, izglītības prioritātes Jelgavas valstspilsētā....	5
5. Izglītības iestādes attīstības mērķis, prioritātes, darbības galvenie virzieni.....	7
6. Izglītības iestādes audzināšanas darba virzieni, mērķis, uzdevumi.....	10
7. Audzināšanas darba mērķu un uzdevumu īstenošana.....	12
8. Klases audzinātāja pienākumi.....	13
9. Klases audzināšanas darba plānošana, klases stundu ieteicamās tēmas.....	14
10. Klases stundās izmantojamās metodes un paņēmieni.....	16

Ievads

Audzināšanas darba programma ir skolas reglamentējošs dokuments, kas nosaka audzināšanas darba mērķus un uzdevumus. Programmai ir ieteikuma raksturs, to var izmantot ikviens klases audzinātājs savā darbā ar audzināmo klasi.

Audzināšana ir mērķtiecīgi organizēts cilvēkdarbības process, kas virzīts uz sociālās kultūras pieredzes nodošanu no paaudzes paaudzei, uz jaunās paaudzes vērtīborientāciju un pašregulācijas prasmju veidošanu un garīguma izkopšanu.

Audzināšanas procesā veidojas un attīstās personības attieksme pret cilvēku, darbu, kultūras vērtībām, dabu, sabiedrību, valsti. Tas nodrošina iespēju kļūt par pilntiesīgiem sabiedrības locekļiem, pašiem noteikt savu dzīvi, rīcību un būt atbildīgiem par to.

Mainoties sabiedriskajām iekārtām, vairākkārt ir mainījušies priekšstati par audzināšanu. Šobrīd, kad veidojam demokrātisku sabiedrību, audzināšanas mērķis ir brīva, patstāvīga un atbildīga personība. Skolēni jā sagatavo dzīvei Eiropā un pasaulē, saglabājot prasmi novērtēt savu kultūras identitāti. Spēcīgu valsti var veidot tikai vesela, gudra un stipra tauta, tāpēc audzināšanas darbības rezultātā ir jārada skolēnos vēlme sevi garīgi un fiziski pilnveidot, bet tas nav iespējams bez savstarpējo attiecību kultūras un sapratnes.

Bez zināšanu uzkrāšanas būtiski ir iemācīt jauno cilvēku integrēties sabiedrībā un nostiprināt attieksmi pret dzīves pamatvērtībām, tai skaitā pret sevi un savu veselību kā līdzekli citu vērtību iegūšanai. Personības var veidoties tikai mijiedarbībā ar pedagogu – autoritāti, kurš ir iemantojis cieņu un uzticību. Tādas autoritātes pamatā ir atbildība par savu uzdevumu, savstarpējo attiecību un savas personības pilnveidošanu, kā arī gatavību uzturēt nepārtrauktu cieņpilnu dialogu ar skolēniem. Mēs katrs nākam no ģimenes, kur iegūstam pamataudzināšanu. Izglītības iestāde ir atbildīga par izglītošanu un tālāku personības veidošanu. Audzināšanas process ir vienots, pēctecīgs, nepārtraukts un daudzveidīgs. Izglītojamo audzināšanu īsteno mācību stundās, klases stundās, interešu izglītības nodarbībās, klases ārpusstundu pasākumos, starpbrīžos, izglītības iestādes organizētajos pasākumos un projektos, ikdienas sadzīves situācijās, kā arī pedagogiem sadarbojoties ar izglītojamā vecākiem vai personām, kas īsteno aizgādību, ar skolas atbalsta personālu.

Tātad šis kopdarbs – skola + ģimene – noteiks kopējo mūsu sabiedrības veselumu vai tās problemātiku.

Programma veidota, ievērojot ANO Bērnu tiesību konvenciju, Bērnu tiesību aizsardzības likumu, Izglītības likumu, Vispārējās izglītības likums, Noteikumus par valsts pamatzglītības standartu, pamatzglītības programmu paraugiem, Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam “Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”, MK noteikums Nr. 480 “Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība”, MK 22.08.2023. noteikumi Nr. 474 “Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo profilaktiskā veselības aprūpe, pirmā palīdzība un drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos”, MK noteikums Nr.89 un Nr.592 “Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi”, VISC metodiskie ieteikumi “Atbalsta materiāli pilsoniskās audzināšanas un pilsoniskās līdzdalības sekmēšanai”, VISC metodiskie ieteikumi “Latvijas valsts simbolu lietošana izglītības iestāžu rīkotajos pasākumos”, VISC metodiskos materiālus “Klases stundu programmas paraugs” un “Ieteikumi Klases stundu programmas īstenošanai”, Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2034. gadam un attīstības programma 2023.-2029.gadam, Jelgavas valstspilsētas izglītības attīstības stratēģija 2019.-2025.gadam, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādes “Jelgavas izglītības pārvalde” izglītības attīstības prioritātes, Skolas nolikumu, Skolas attīstības plānu 2024.-2028.gadam, Skolas darba plānu, skolēnu vecumposmu īpatnības.

Audzināšanas darbību reglamentējošie dokumenti valstī

- Izglītības likums.
- Vispārējās izglītības likums.
- Bērnu tiesību aizsardzības likums.
- ANO Bērnu tiesību konvencija.
- MK 15.07.2016. noteikumi Nr. 480 "Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība".
- MK 27.11.2018. noteikumi Nr.747 "Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības programmu paraugiem".
- "Klases stundu programmas paraugs" (Metodiskais līdzeklis; VISC, 2016.).
- MK 22.08.2023. noteikumi Nr. 474 "Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo profilaktiskā veselības aprūpe, pirmā palīdzība un drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos".
- MK 01.02.2011. noteikumi Nr. 89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi".
- MK 06.09.2016. noteikumi Nr.592 "Grozījumi Ministru kabineta 2011. gada 1. februāra noteikumos Nr. 89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi".
- MK 10.08.2021. noteikumi Nr. 528 "Vispārējās izglītības iestāžu un profesionālās izglītības iestāžu pedagoģiskā procesa un eksaminācijas centru profesionālās kvalifikācijas ieguves organizēšanai obligāti nepieciešamā dokumentācija".
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam.
- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai".
- Jelgavas pilsētas izglītības attīstības stratēģija 2019.-2025. gadam.

Audzināšanas darbību reglamentējošie dokumenti skolā

- Skolas nolikums
- Skolas Attīstības plāns
- Skolas iekšējās kārtības noteikumi
- Skolas darba plāns
- Skolas audzināšanas darba programma
- Skolas atkarību profilakses darba plāns
- Skolas drošības noteikumi izglītojamajiem
- Klašu audzinātāju dokumentācija
- Karjeras attīstības atbalsta plāns
- Interesu izglītības programma

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam

Izglītības attīstības mērķi 2021.- 2027.gadam:

1. Kvalitatīva un kvantitatīva pedagogu un akadēmiskā personāla ataudze;
2. Kvalitatīva un mūsdienīga izglītība;
3. Ikvienam pieejams atbalsts viņa izaugsmei;
4. Ilgtspējīga un efektīva izglītības sistēmas un resursu pārvaldība.

Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, izglītības prioritātes Jelgavas valstspilsētā

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2034. gadam. Vīzija:

Jelgava – pilsēta izaugsmei ar harmonisku, piederību veicinošu dzīves un kultūrvidi. Inovāciju pilsēta, kurā koncentrējas izglītības, pētniecības un radošuma potenciāls, ar dinamisku, eksportspējīgu un zināšanām balstītu ekonomiku.

Stratēģiskajā ietvarā ir noteikti trīs ilgtermiņa stratēģiskie mērķi un piecas ilgtermiņa prioritātes, kas ir nozīmīgas vīzijas sasniegšanai.

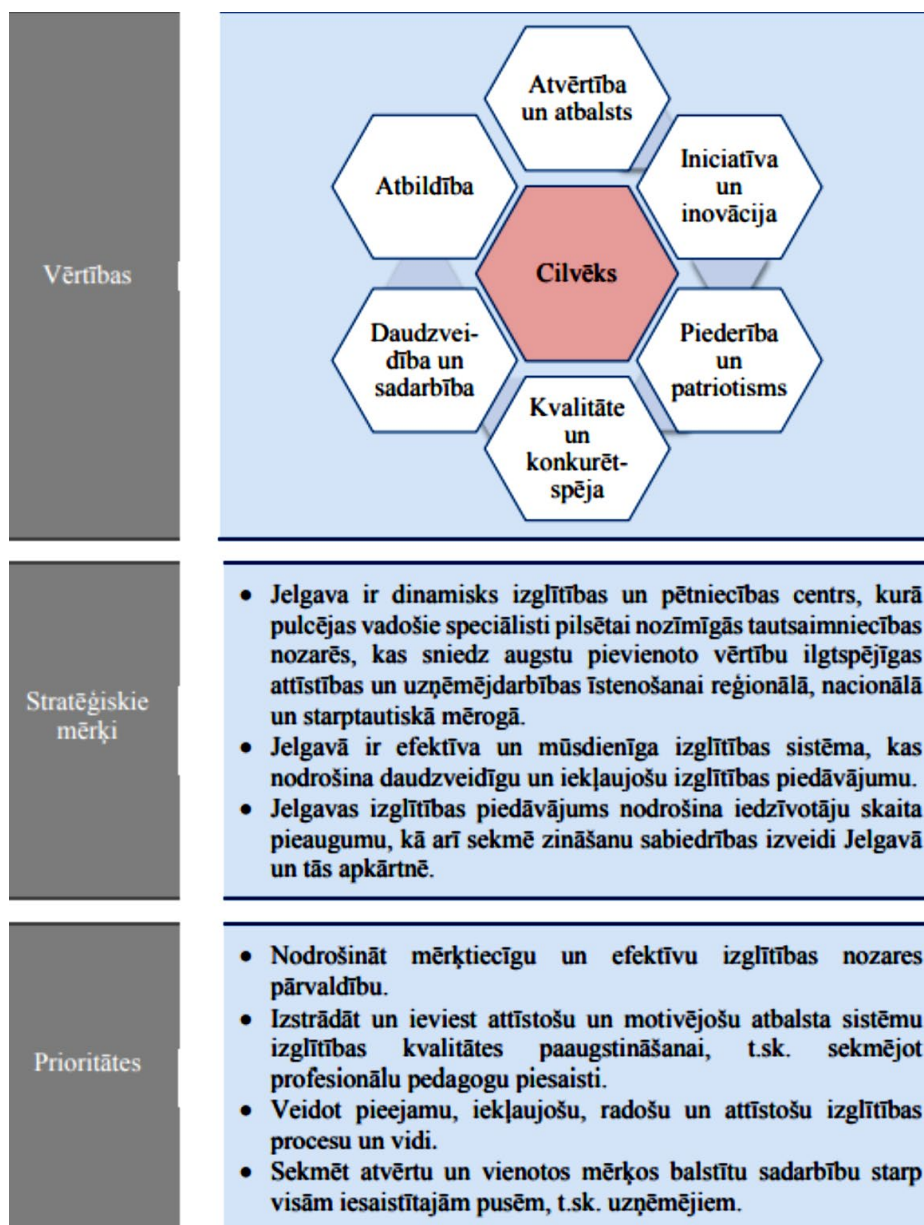
Stratēģiskie mērķi:

1. Izglītots, aktīvs un radošs iedzīvotājs.
2. Mūsdienīga un ilgtspējīga dzīves vide.
3. Ekonomiskā attīstība, zināšanu, tehnoloģiju un inovāciju ieviešana.

Ilgtermiņa prioritātes:

1. Sabalansēta un nākotnes vajadzībām atbilstošu tehnoloģiju, inovāciju un prasmju attīstība
2. Droša un mūsdienīga dzīves vide un teritoriju sasniedzamība
3. Energoefektivitāte un klimatneitralitāte
4. Inovatīva, sabiedrībai atvērta publiskā pārvalde
5. Uzņēmumu konkurētspēja un produktivitāte

Jelgavas valstspilsētas izglītības attīstības stratēģija 2019.-2025. gadam

Jelgavas valstspilsētas izglītības attīstības prioritātes:

- 1. prioritāte:** Zināšanu sabiedrības pamats - kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai, īstenojot mācīšanas un mācīšanās pieejas maiņu.
- 2. prioritāte:** Ilgtspējīga atbalsta sistēma - izglītības iestādes personāla, izglītojamo, vecāku un sabiedrības mērķtiecīga sadarbība katra izglītojamā individuālajai izaugsmei.
- 3. prioritāte:** Ilgtspējīgas izglītības resurss – efektīva, attīstību veicinoša, iekļaujoša un pieejama izglītības vide pašvadītam mācīšanās darbam.
- 4. prioritāte:** Efektīva pārvaldība – vadības komandas atbildība un rīcība izglītības kvalitātes nodrošināšanā un izglītības iestādes ilgtspējīgā attīstībā.

Izglītības iestādes attīstības mērķis, prioritātes, darbības galvenie virzieni 2024.-2028.gadam

Izglītības iestādes vīzija: Jelgavas 4.sākumskolas izglītojamais pēc 6. klases beigšanas

- ir ieinteresēts un motivēts mācīties un vispusīgi attīstīties;
- spēj kompleksi lietot iegūtās zināšanas, prasmes un paust attieksmes, konstruktīvi risinot problēmas mainīgās, reālās dzīves situācijās;
- ir konkurētspējīgs savu vēlmju īstenošanai par turpmāko izglītību;
- ievēro augstu sadarbības kultūru, kas veicina komunikāciju un socializēšanos;
- augstu vērtē piederību savai izglītības iestādei, pilsētai un valstij.

Izglītības iestādes misija: Jelgavas 4.sākumskola ir vispārīzglītojoša izglītības iestāde, kura sekmē katra izglītojamā nākotnes vajadzībām aktuālu zināšanu un prasmju kopuma veidošanos un veiksmīgu pāreju uz nākamo izglītības pakāpi.

Izglītības iestādes mērķis: nodrošināt mūsdienīgas un kvalitatīvas izglītības piedāvājumu atbilstoši izglītojamo individuālajām spējām, sagatavojot viņus izglītības ieguvei nākamajā izglītības pakāpē un veicinot kļūt par radošiem iniciatoriem, atbildīgiem darītājiem un savas valsts patriotiem.

Izglītības iestādes uzdevumi:

- Nodrošināt izglītības kvalitāti, paaugstinot mācību priekšmetu stundu kvalitāti un veicinot katra pedagoga profesionālo izaugsmi.
- Veicināt izglītojamo mācību motivāciju un prieku par mācīšanās procesu un sasniegtajiem rezultātiem, izmantojot katra izglītojamā potenciālu.
- Veidot izglītojamajiem izpratni par Latvijas valstij un tās sabiedrībai būtiskām vērtībām un tradīcijām un iesaistīt izglītojamos šo vērtību un tradīciju saglabāšanā.
- Veidot mūsdienīgi modernu un drošu izglītības vidi.
- Mērķtiecīgi plānot un nodrošināt atbalstu pedagogiem pārmaiņu izglītībā īstenošanā.

Izglītības iestādes vērtības:

- Darbs - strādīgums, čaklums, neatlaidība, cenšanās izdarīt pēc iespējas labāk, veiklāk, skaistāk.
- Ģimene - augstākā vērtība un cilvēka dzīves papildījums.
- Latviešu valoda - manas tautas lepnums un gods. cik ilgi skanēs latviešu valoda, tik ilgi pastāvēs latviešu tauta!
- Latvijas valsts - mana dzimtene, mana bērnība, mana kultūra, mana vēsture, mana nākotne, mana izaugsme, mans spēks un laime.

Izglītības iestādes tikumi:

- Atbildība - vēlēšanās mācīties, apņemšanās izdarīt iesāktu līdz galam, atbildēt par savu rīcību, uzdrīkstēšanās un pienākumi.
- Mērķtiecība - plānošana, skaidra virzība uz priekšu, vēlēšanās darboties un sasniegt plānoto, sevis pilnveidošana visas dzīves laikā.
- Sadarbība - darbošanās kopā, draudzība, izpalīdzība, ieinteresētība, citu cilvēku vajadzību ievērošana, kopīgs darbības virziens un redzējums, abpusējs ieguvums.
- Cieņa - kārtība, pieklājība, empātija, robežu ievērošana saskarsmē ar vienaudžiem un pieaugušajiem, prasme klausīties un ieklausīties, un pozitīvi mainīties.
- Nevardarbīgums - atteikšanās no vardarbības rīcībā, vārdos un domās.

Izglītības iestādes sauklis:

“Ne no ielas, ne no sētas skaļās,
Cilvēkam no mājām jānāk ir” (Ā.Elksne)

**Jelgavas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādes “Jelgavas 4.sākumskola”
prioritātes un sasniedzamie rezultāti 2024.-2028. gadam**

Joma	Prioritāte	Sasniedzamais rezultāts
Atbilstība mērķiem	Skolēnu mācīšanās potenciāla izzināšana un individualizēta atbalsta nodrošināšana izaugsmes veicināšanai.	<ul style="list-style-type: none"> • Īstenots atbalsts mācībās spējīgākajiem izglītojamajiem un sasniegti augsti mācību rezultāti (8,9,10 balles). • Vismaz 60% skolēnu pēc 6.klases beigšanas izglītību turpina valsts ģimnāzijās. • Īstenots atbalsts izglītojamajiem ar speciālajām vajadzībām un visi izglītojamie sekmīgi apguvuši izglītības programmu. • Izstrādāti diferencēta satura pārbaudes darbi visos priekšmetos, kuros ir rakstu darbi. • Mācību stundās un ārpus tām organizēti daudzveidīgi pasākumi skolēnu lasītprasmes diagnosticēšanai un uzlabošanai. • Pirms katra jaunā mācību gada organizētas nodarbības “Solis tuvāk skolai!” izglītojamo zināšanu atkārtošanai un nostiprināšanai
Kvalitatīvas mācības	Mācību priekšmetu stundu kvalitātes paaugstināšana un pedagogu profesionālās kompetences pilnveidošana.	<ul style="list-style-type: none"> • Izstrādāts pedagogu profesionālās kompetences paaugstināšanas plāns atbilstoši pedagogu individuālajām vajadzībām un izglītības iestādes iegūtajiem datiem no mācību stundu vērojumiem. • Izveidota vienota izpratne par kvalitatīvu mācību stundu un tās vērtēšanas kritērijiem. • Pedagogi dalījušies pieredzē ar labas prakses piemēriem un savstarpēji vērojuši vismaz 4 mācību stundas mācību gada laikā.
Kvalitatīvas mācības	Latvijas valstij un tās sabiedrībai būtisku vērtību, tradīciju saglabāšana un integrēšana mācību un audzināšanas procesā.	<ul style="list-style-type: none"> • Izglītojamo patriotismu veicinošas tēmas integrētas dažādu mācību priekšmetu saturā. • Ārpusstundu pasākumi organizēti kā pēctecīgs turpinājums mācību procesam plašākas skolēnu izglītības pieredzes (PSIP) veidošanai.

Joma	Prioritāte	Sasniedzamais rezultāts
Iekļaujoša vide	Mūsdienīgas un drošas izglītības vides veidošana.	<ul style="list-style-type: none"> • Vismaz 70% mācību telpu atjaunots aprīkojums. • Palielināta interneta pieslēguma jauda kvalitatīvai tehnoloģiju pielietošanai mācību procesā. • 50 % izglītojamo nodrošināta iespēja vienlaicīgi mācību procesā izmantot tehnoloģijas. • Izveidota un darbojas sistēma vardarbības starp izglītojamajiem gadījumu mazināšanai. • Uztādītas video novērošanas kameras izglītības iestādes koplietošanas telpās. • Izglītojamo drošībai un kārtībai izglītības iestādes teritorijā piesaistīts pašvaldības policijas inspektors. • Pabeigta izglītības iestādes āra teritorijas infrastruktūras sakārtošana (žoga un galvenās ieejas renovācija). • Ierīkots rotaļu laukums izglītības iestādes teritorijā.
Labā pārvaldība	Skolas vadības komanda-līderis un atbalsts pedagogiem pārmaiņu izglītībā īstenošanā.	<ul style="list-style-type: none"> • Vismaz 30% skolas pedagogu katru mācību gadu novērtēta mācību stundas kvalitāte. • Sniegts atbalsts visiem pedagogiem, kuriem nepieciešams uzlabot mācību stundu kvalitāti. • Piesaistīti pedagogi-mentori jaunajiem pedagogiem. • Mācību stundas kvalitātes paaugstināšanai nodrošināta izglītības iestādes un pilsētas metodiskā darba grupas sadarbība. • Nodrošināta pedagoga palīga iesaiste regulāram darbam katrā klasē, kurā mācās iekļauti izglītojamie. • Vadības komanda pilnveidojusi kompetences par līderības jautājumiem un ieviesusi tās ikdienu darbā. • Izglītības iestādes darbībā ievēroti vienotas skolas principi.

Izglītības iestādes audzināšanas darba virzieni, mērķis, uzdevumi

Audzināšanas darba pamatprincipi:

1. Humanitātes princips.
2. Demokrātisma princips.
3. Sistemātiskuma, nepārtrauktības, vienotības princips.
4. Latviskās dzīvesziņas princips.

Audzināšanas darba virzieni audzināšanas mērķa un uzdevumu īstenošanai 2024.-2026. gadam

1. Pozitīvas un cieņpilnas saskarsmes veicināšana, attīstot izglītojamo uzvedības, emociju kontroles un vadības prasmes.

Uzdevumi

- 1.1. *Veidot skolas vērtībās balstītus ieradumus – atbildība, mērķtiecība, sadarbība, cieņa un nevardarbīgums, izmantojot dažādas aktivitātes mācību un klases stundās, ārpusstundu pasākumos;*
- 1.2. *Veikt preventīvo darbu bulinga risku mazināšanai, īstenot KiVa profilakses un intervences programmu bulinga izplatības mazināšanai skolu vidē;*
- 1.3. *Sekmēt izglītojamo personisko izaugsmi, sociālo prasmju un attieksmju attīstību, tādejādi veicinot izglītojamo emocionālo labbūtību izglītības iestādē (tās monitorēšanai īstenot digitālo atbalsta rīku – platformu “EMU:Skola”).*

Sasniedzamais rezultāts

Izglītojamo skaits “Palīdzības režīmā” ir samazinājies uz 10% no izglītojamo kopskaita izglītības iestādē, izglītojamo skaits “Mācību režīmā” – palielinājies uz 40-45%.

Izglītojamie pārsvarā atzīst, ka viņu sadarbības prasmes ir pilnveidojušās (*par to liecina aptaujas dati*). Izglītības iestādē atbalsta un stiprina pozitīvo uzvedību.

2. Izglītojamo pilsoniskās līdzdalības sekmēšana valsts, pilsētas un skolas aktivitātēs.

Uzdevumi

- 2.1. *Plānot un īstenot programmas “Latvijas skolas soma” jēgpilnus, ar mācību saturu saistītus pasākumus, attīstot izglītojamo kultūras izpratnes un izpausmes kompetenci, mazinot sociālo nevienlīdzību un spēcīnāt lepnumu par savu valsti un tās cilvēkiem;*
- 2.2. *Veicināt izglītojamo ieinteresētu līdzdalību skolas pasākumu plānošanā, organizēšanā, vadīšanā, norisē un izvērtēšanā;*
- 2.3. *Iesaistīt skolēnu pašpārvaldi pasākumu, kas veicina skolēnu labbūtību un draudzīgu sadarbību, organizēšanā.*

Sasniedzamais rezultāts

Izglītojamie pārsvarā jūtas iesaistīti skolas dzīves veidošanā, regulāri līdzdarbojas klases/skolas pasākumu plānošanā, organizēšanā un izvērtēšanā (*par to liecina aptaujas dati*).

3. Izglītojamo individuālo spēju, intelekta izpausmes veicināšana mācību un audzināšanas darbā.

Uzdevumi

- 3.1. *Veicināt izglītojamo iesaisti skolas un ārpus skolas interešu izglītībā;*
- 3.2. *Organizēt klases un skolas pasākumus izglītojamo spēju pilnveidošanai un demonstrēšanai;*
- 3.3. *Iesaistīt izglītojamos interešu izglītības, mācību jomu pasākumos, konkursos, skatēs, sacensībās.*

Sasniedzamais rezultāts

Izglītojamie pārsvarā pozitīvi novērtē klases/skolas pasākumus, atzīst, ka viņiem bija iespējas tajos paust savas individuālās spējas, nostiprināt un apgūt jaunas zināšanas, prasmes (*par to liecina aptaujas dati*). Interesu izglītībā iesaistīti 95-96% izglītojamo (*par to liecina aptaujas dati*).

Audzināšanas darba mērķis

1. Organizēt un īstenot mērķtiecīgu un pēctecīgu audzināšanas darbu izglītības iestādē.
2. Audzināšanas procesā sekmēt brīvas, atbildīgas un humānas personības attīstību, pozitīvas vērtību sistēmas, pilsoniskās apziņas un valstiskās piederības veidošanos, patriotisma stiprināšanu.
3. Veidot pietāti pret dabu, otru cilvēku, dzīvību, tautu, cilvēci. Audzināt krietnus, godprātīgus, atbildīgus cilvēkus – Latvijas patriotus.

Audzināšanas darba uzdevumi

1. Bērnu audzināšanas procesā ņemt vērā humānas personības trīs veidojošos elementus:
  - brīvība (domas, apziņas, reliģijas);
  - atbildība;
  - pienākums.
2. Veidot demokrātiskai sabiedrībai raksturīgu attieksmi pret vērtībām, morāli, indivīda pienākumiem un tiesībām. Īstenot vērtībuzglītību, veicinot izglītojamo izpratni, atbildīgu attieksmi un rīcību, kas apliecina tādas vērtības, kā dzīvība, cilvēka cieņa, brīvība, ģimene, darbs, kultūra, latviešu valoda, Latvijas valsts.
3. Audzināšanas darbībā iedzīvināt būtiskākos izkopjamos tikumus, indivīda brīvas domāšanas un rīcības izpausmes: atbildību, centību, drosmi, godīgumu, gudrību, laipnību, līdzietību, mērenību, savaldību, solidaritāti, taisnīgumu, toleranci.
4. Audzināt bērnus cieņu pret savu ģimeni, skolu, pilsētu, valsti, kā arī cieņu pret citām tautām, to kultūrvērtībām un cilvēka radošo darbību.
5. Rosināt izglītojamos aktīvai un radošai darbībai savas skolas, pilsētas sabiedriskajā un kultūras dzīvē, iesaistot tautas tradīciju un kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšanas, pārmantošanas un tālāknodošanas procesā.
6. Veidot tādas apstākļus skolā, lai bērns justos labi un spētu labvēlīgi izturēties pret apkārtējo pasauli.
7. Izzināt un rūpēties par bērnu interešu, spēju un vaļasprieku attīstīšanu, ļaujot bērnam attīstīties pašam ar savu aktīvu darbību, lieti izmantojot savus talantus, kompetences, prasmes, iemaņas. Rosināt radoši domāt un darboties, uztverot sevi kā vērtību - vienreizēju, unikālu, neatkārtojamo.
8. Rosināt izglītojamos aktīvai un izzinošai darbībai karjeras izglītībā, nostiprinot motivāciju dzīves prasmju apguvei un personīgās karjeras izvēlei un izaugsmei.
9. Veicināt un sekmēt izglītojamo pilsonisko aktivitāti, interesi, līdzdalību un līdzatbildību klases un skolas dzīves plānošanā un organizēšanā, veidot pašpārvaldes darbības iemaņas.
10. Aktivizēt izglītojamos kopīgai darbībai, pilnveidojot saskarsmes un sociālās sadarbības prasmes. Attīstīt spēju adaptēties un integrēties mainīgajā sociālajā vidē, saprast un izvērtēt problēmas, spēju pieņemt atbildīgus lēmumus dažādās dzīves situācijās.

Sasniedzamie rezultāti

1. Ievērotas bērnu tiesības, drošības un veselības aizsardzība.
2. Izglītojamos nostiprināta pilsoniskā apziņa, patriotisms, līdzdalības prasmes, paaugstināta vērtībuzglītības un dzīves prasmju apguves kvalitāte.
3. Sekmētas izglītojamo pašiniciatīvas, pašnodarbošanās vajadzības, veicināta izpratne par karjeras attīstības iespējām.

4. Realizēta pozitīva, kvalitatīva sadarbība starp skolu un ģimeni.
5. Pilnveidotas izglītojamo sociāli emocionālās prasmes (emociju atpazīšana, regulēšanas prasmes, citu saprašanas prasmes, mērķu izvirzīšanas un problēmu risināšanas prasmes).
6. Organizēti izglītojamo talantu, prasmju un sasniegumu prezentēšanas pasākumi.

Attīstāmās kompetences

- Paškompetence (spēja izprast pašam sevi un reflektēt par savu dzīvi);
- Sociālā kompetence (prasme analizēt sociālos procesus un izturēšanos, risināt konfliktus, palīdzēt citiem cilvēkiem un citas dzīves prasmes);
- Ētiskā kompetence (spēja apzināties vērtības un veidot kritisku attieksmi, pārdomātus spriedumus par sevi un citiem);
- Eksistenciālā kompetence (prasme veidot jēgpilnu savu dzīvi: satiksmes drošība, veselīga dzīvesveida pamati, darbība ekstremālās situācijās utt.);
- Kultūras kompetence (spēja izprast kultūrvēsturisko pieredzi).

Izmantojamās metodes un darba formas

- **Izpratnes veidošanai** – sistemātisks izklāsts, pārrunas, literatūras izmantošana un lasīšana, diskusijas.
- **Attieksmes veidošanai** – situāciju analīze, pašanalīze, mācību ekskursijas, pārgājieni.
- **Prasmju veidošanai** – demonstrējumi, novērojumi brīvā dabā, lomu spēles, grupu darbs, pētījumi, projektu metode, akcijas, tikšanās, konkursi, draudzības pasākumi.
- **Darba formas** – klases stundas, svētku dienas, klases un skolas pasākumi, sporta pasākumi, organizatoriskie – radošie projekti, praktiskais darbs, talkas, aptaujas, izglītojamā/klases portfolio u.c.

Audzināšanas darba mērķu un uzdevumu īstenošana

Darbā ar skolēniem

mācību stundās, klases stundās, klases pasākumos, starpbrižos, interešu izglītības nodarbībās, individuālajās/grupu nodarbībās, skolas pasākumos un projektos, ikdienas sadzīves situācijās

- veicina skolēnu savstarpējo attiecību kultūru, konfliktu risināšanas prasmes, vardarbības mazināšanu, tolerances pilnveidošanu, savu pienākumu un tiesību ievērošanu, pamatvērtību popularizēšanu (klases stundas, diskusijas, lomu spēles, tikšanās ar speciālistiem, labdarības pasākumi);
- atbalsta skolēnu padomes darbību, nodrošinot skolēnu padomes līdzdalību skolas dzīves jautājumu risināšanā, spēju brīvi un patstāvīgi domāt un atbildīgi rīkoties (informēšana, pasākumu organizēšana, vadīšana, pasākumu izvērtēšana, akcijas u.c.);
- veicina izglītojamo iesaisti interešu izglītības nodarbībās un aktivitātēs atbilstoši skolēnu interesēm (piedalīšanās skolas un ārpusskolas pasākumos, pilsētas un valsts konkursos, sacensībās, skatēs);
- attīsta attieksmi pret darbu, kā personības pašrealizācijas un eksistences līdzekļu iegūšanas veidu, organizējot pasākumus karjeras izglītības īstenošanā (Karjeras izglītības stundas, Karjeras dienas, Ēnu dienas, klases stundas, konsultācijas, aptaujas, ekskursijas, tikšanās ar izglītojamo vecākiem, skolas absolventiem, citu izglītības iestāžu pārstāvjiem, uzņēmumu darbiniekiem);
- attīsta izglītojamo atbildību par dabas un apkārtējās vides aizsardzību un ilgtspēju darbojoties vides izglītības aktivitātēs;

- attīsta cieņu pret dzīvību, sevi un citiem, drošu paradumu izkopšanu, organizējot pasākumus izglītojamiem par drošības jautājumiem un rīcību ekstremālos apstākļos, veselīgu dzīvesveidu un atkarību profilaksi (tikšanās, praktiskas nodarbības, klases stundas, konkursi, mācību ekskursijas u.c.).

Darbā ar pedagogiem

- veicina pedagogu profesionālo pilnveidi (labās prakses piemēri, semināri, kursi, konferences, projekti) un organizē pasākumus pedagogu labās prakses un pieredzes apkopošanai un popularizēšanai audzināšanas darba jautājumos;

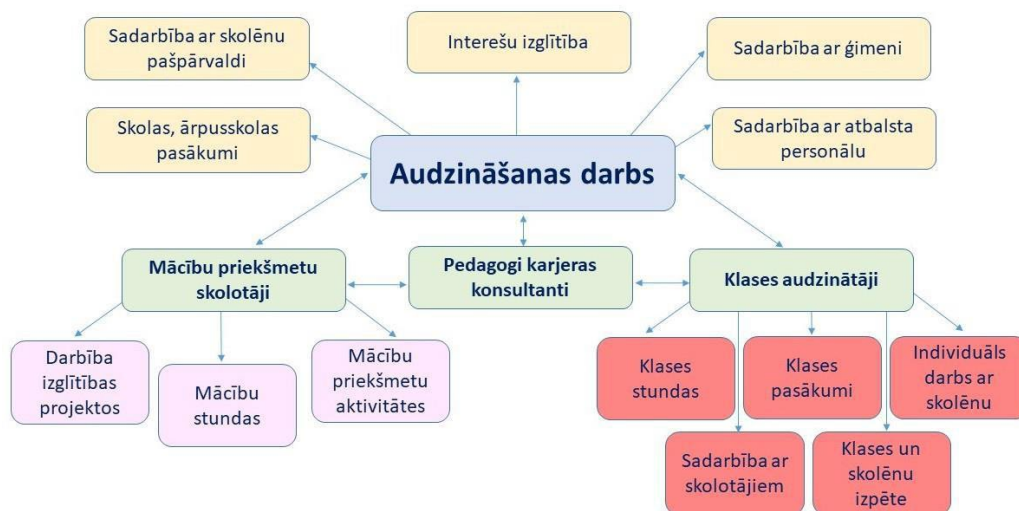
Darbā ar skolēnu ģimenēm

- organizē regulāras un savlaicīgas informācijas apmaiņas formas starp skolu un izglītojamo ģimeni, kas veicina pedagogu, izglītojamo un vecāku sadarbību;
- rosina vecāku iesaisti paaudžu sadarbības veicināšanā un sabiedrības vienotības radīšanā (sapulces, koncerti, vecāku dienas, izglītojošas nodarbības, vecāku vadītās stundas).

Darbā ar sadarbības institūcijām

- veicina audzināšanas darbā iesaistīto institūciju sadarbību – Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija, Valsts policija, Pašvaldības policija, Sociālais dienests, Bāriņtiesa u.c..

Audzināšanas darba struktūra

Klases audzinātāja pienākumi

1. Vadīt vienu klases stundu nedēļā atbilstoši stundu sarakstam un to dokumentēt E-klases žurnālā.
2. Regulāri, pēc skolā izveidota grafika, veikt izglītojamo instruktāžas.
3. Analizēt audzināšanas darbu klasē, skolēnu sasniegumus, dinamiku, motivēt skolēnus veikt pašvērtējumu.
4. Sadarboties ar izglītojamo vecākiem.
5. Kārtot klases audzinātāja dokumentāciju:
  - klases audzināšanas darba plāns;

- materiāli par audzināšanas darbu klasē, izpētes materiāli;
  - vecāku sapulču vai individuālo sarunu protokoli;
  - informācija par ārpusstundu aktivitātēm, to izvērtējums.
6. Informēt klasi par aktualitātēm izglītības iestādē.
  7. Veicināt klases kolektīva saliedēšanu, kopīgi ar skolēniem un viņu vecākiem organizējot klases pasākumus (ekskursijas, pārgājieni, tikšanās, klases vakari u.c.) un veidojot klases tradīcijas. Izzinošas un izglītojošas ekskursijas ieteicams organizēt:
    - 1.-3.klasēs - 2 ekskursijas mācību gadā (1.klasēs viena Jelgavā, viena ārpus pilsētas);
    - 4.-6.klasēs – 3 ekskursijas mācību gadā.
  8. Iesaistīt skolēnus, veidojot viņu līdzdalības un līdzatbildības prasmes izglītības iestādes organizētajos ārpusstundu pasākumos un skolas mikroklimata veidošanā.
  9. Organizēt skolēnu līdzdalību klases un izglītības iestādes vides saglabāšanā un veidošanā.
  10. Motivēt skolēnus iesaistīties skolēnu pašpārvaldē un ārpusstundu aktivitātēs, tajā skaitā interešu izglītības programmās.
  11. Sniegt atbalstu audzināmās klases skolēniem, ievērojot skolēnu individuālās īpatnības, sekmēt viņu personības attīstību.
  12. Motivēt skolēnus iesaistīties Karjeras izglītības aktivitātēs.
  13. Pārraudzīt audzināmās klases uzvedību un kārtību skolā: mācību procesā, starpbrīžos, ēdamzālē, pasākumos.
  14. Aktualizēt izglītojamā informāciju e-klases personas lietā, uzsākot jauno mācību gadu (izglītojamā dzīvesvietas adrese, vecāku e-pasts, telefona nr. u.c.).
  15. Organizēt audzināšanas darbu, ievērojot skolēnu individuālās īpatnības, domas, uzskatus. Izzināt un atbalstīt izglītojamo intereses un spējas.
  16. Sadarbojoties ar priekšmetu pedagogiem, izglītot skolēnus saskarsmes kultūrā, attīstīt prasmi veidot veselīgu dzīves veidu.
  17. Veikt skolēnu izpēti, sadarbojoties ar priekšmetu skolotājiem un atbalsta personālu.

Klases audzināšanas darba plānošana, klases stundu ieteicamās tēmas

Klases audzinātājs, ņemot vērā skolēnu vajadzības, Skolas attīstības plānu, skolas Audzināšanas darba programmu un Skolas darba plānu, kā arī valsts izvirzītās prioritātes, izstrādā savu audzināšanas darbības plānu, kurā ietver: klases stundas; skolēnu izpēti; skolotāju, skolēnu un vecāku sadarbību; klases pasākumus. Klases audzinātāju stundu plāns tiek veidots 35 klases stundām. ņemot vērā klases vajadzības, klases audzinātājs izvēlas nepieciešamo stundu skaitu tematu apguvei, klases stundās izmantojamās metodes un paņēmienus. Klases stundas klases audzinātājs pēc nepieciešamības var plānot kā organizatoriskās, gatavojoties dažādiem pasākumiem (noformējuma, priekšnesumu sagatavošana u.c.). Klases stundu laikā var būt organizēti pasākumi, tikšanās visām klasēm kopā vai atsevišķām klašu grupām, kas atbilst pasākumu tematiskajām grupām. Audzināšanas temati tiek aplūkoti arī vairāku mācību priekšmetu stundās, tādējādi klases audzinātājam ieteicams sadarboties ar attiecīgā mācību priekšmeta skolotāju;

Klases stundu tematiskai plānošanai ieteicams izmantot 2018.gadā Valsts izglītības satura centra izstrādātos "Atbalsta materiāli pilsoniskās audzināšanas un pilsoniskās līdzdalības sekmēšanai", 2016. gadā VISC izstrādātos metodisko materiālus "Ieteikumi Klases stundu programmas īstenošanai" un "Klases stundu programmas paraugs", kurā klases stundām ieteiktas šādas darba tēmas:

Sevis izzināšana un pilnveidošana

Mērķis: Sniegt atbalstu skolēnam sevis izzināšanas un mērķtiecīgas pašattīstības virzības procesā.

Uzdevumi: Radīt skolēnam iespēju

- izprast pašam sevi, apzināties savas attieksmes un rīcību;
- iegūt pieredzi, kā veidot pašam savu dzīvi, attiecības ar sevi un citiem;
- attīstīt savu pašapziņu;

- domāt un rīkoties patstāvīgi, uzņemoties atbildību par savu rīcību.

Piederība valstij

Mērķis: Akcentēt skolēnu personisko lomu un uzdevumus ģimenes attiecībās, klases un skolas dzīves pilnveidošanā, piederības veidošanā savam novadam, pilsētai, reģionam un valstiskās apziņas stiprināšanā.

Uzdevumi:

- veidot pozitīvas attiecības starp ģimenes locekļiem, klases un skolasbiedriem;
- attīstīt iniciatīvu, prasmi uzņemties pienākumus un būt atbildīgam par to izpildi;
- apgūt prasmes sadarboties ar vienaudžiem un dažādu paaudžu cilvēkiem;
- izprast un respektēt citu cilvēku atšķirības un vajadzības;
- stiprināt patriotismu, lojalitāti un piederību skolai, novadam, pilsētai, valstij.

Pilsoniskā līdzdalība

Mērķis: Veicināt skolēnu izpratni par indivīda un sabiedrības mijiedarbību, līdzatbildību par apkārtējiem procesiem un personīgās aktivitātes nozīmi sabiedrisko notikumu veidošanā un dzīves kvalitātes uzlabošanā.

Uzdevumi:

- apgūt prasmes iesaistīties daudzveidīgā sabiedriskajā darbībā un veidot priekšstatus par pilsoniskās līdzdalības iespējām;
- veidot izpratni par savām un citu tiesībām un pienākumiem un to ievērošanu;
- analizēt savu pieredzi un attīstīt kritisko spriestspēju par sabiedriskajiem procesiem, veidot tolerantu attieksmi pret citādo sev līdzās;
- attīstīt prasmes, atbildību un pilnveidot kompetences ilgtspējīgas attīstības jautājumos.

Veselība un vide

Mērķis: Rosināt skolēnus ievērot veselīgu dzīvesveidu un izprast apkārtējo vidi kā nosacījumu dzīves kvalitātes nodrošināšanai.

Uzdevumi:

- iegūt augstu pašapziņu un pozitīvu pašnovērtējumu (justies labi "savā ādā", prast rūpēties par sevi un savu ķermeni);
- apgūt iemaņas un prasmes, kas palīdzētu pieņemt atbildīgus lēmumus savai fiziskai, psihiskai un sociālai attīstībai;
- atbilstoši rīkoties ar atkarību izraisošo vielu (tabaka, alkohols, narkotiskās, psihotropās, kā arī jaunās psihoaktīvās vielas u.c.) lietošanu saistītās situācijās vai nonākot saskarē ar atkarību izraisošiem procesiem (azartspēles, jaunās tehnoloģijas u.c.);
- veidot pozitīvu attieksmi pret apkārtējo vidi.

Drošība

Mērķis: Veidot skolēnos izpratni par drošības jautājumu apguves nepieciešamību un ievērošanu ikdienā savas un citu drošības un veselības saglabāšanā.

Uzdevumi:

- rosināt izpratni par drošību dažādās situācijās;
- attīstīt prasmes novērtēt drošību un rīkoties dažādās situācijās;
- sekmēt skolēnu atbildību lēmumu pieņemšanā savas un līdzcilvēku drošības nodrošināšanā.

Karjeras izvēle (Tematam *Karjeras izvēle* izveidots *Jelgavas 4. sākumskolas Karjeras attīstības atbalsta plāns*)

Skolēnu izpēte

Skolēnu izpēte tiek balstīta uz audzināšanas darbā izvirzītajām aktualitātēm, skolas un klases audzināšanas izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem.

Tēmas skolēnu izpētei:

1. sociālā statusa un attieksmju izpēte;
2. personības izpēte, pašnovērtējums;
3. vērtību orientācijas izpēte;
4. mācību pieredzes un kvalitātes izziņāšana;
5. saskarsmes izpēte;
6. karjeras izvēles izpēte;
7. mācību motivācijas izpēte.

Vērojumi, izpētes rezultāti tiek apkopoti un analizēti, izdarīti secinājumi, veidotas tālākās attīstības vajadzības.

Izmantojamie avoti:

Literatūra:

1. Beloraga G. Drošība dažādās situācijās.- R.: Zvaigzne ABC, 2003
2. Ceļa zīmju komplekts. CSDD

3. Civilā aizsardzība. Civilā aizsardzība Minimālās prasības civilās aizsardzības kursa saturam vispārējā un profesionālajā izglītībā. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2011
4. Damberga A. Ceļu satiksmes drošība 1.-4.klasei. – Lielvārde: Lielvārds, 2003
5. Drošība internetā. Rikisgrāmata skolotājiem. - Latvijas Interneta asociācijas Drošāka interneta centrs „Net-Safe Latvia”, 2010
6. Drošība. Metodiski ieteikumi pamatskolai. – R.: ISEC, 2004.
7. Katram bērnam drošību. – R.: Bērnu un ģimenes lietu ministrija, 2004
8. Ko darīt, ja...Jautājumi un atbildes par dažādām situācijām skolas vidē. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2012.
9. Lāma D., Kļaspere V. Metodiskais materiāls ceļu satiksmes drošības jautājumu apguvei pamatizglītībā. – R.: ISEC, 2008
10. Lāsēns un ceļu satiksme. – R.: Rasa ABC, 2003
11. Metodiskais līdzeklis “Veselības un drošības jautājumu aktualizēšanai sākumskolā”. – R.: Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts, 2012
12. Metodiskie ieteikumi drošības jautājumu mācīšanai 1.–4. klasē audzinātāja stundās. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2011
13. Metodiskais materiāls "Dzīvnieki un tava drošība" darbam ar pirmsskolas un pamatskolas bērniem – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013
14. Mācību filma velosipēdistiem. CSDD
15. Mācību līdzekļi satiksmes drošībā velosipēdistu apmācībai „Ceļā ar velosipēdu”, VAS Latvijas dzelzceļš.- R.: Zvaigzne ABC, 1998
16. Mācību materiālu komplekts Sargā sevi! - R.: SAC, 2002
17. Metodiskie materiāli “Esi redzams!”.- R.: CSDD
18. Sociālie stāsti par veselību un drošību 7.-9.klasē “Īsi stāsti drošai dienai”. Metodiskais materiāls skolotājiem un mācību spēle. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013
19. Vesels un drošs. Spēle tiešsaistē un videomateriāls “Ar spēles palīdzību bērniem mācīs drošu uzvedību”. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013
20. Vesels un drošs – ikdienu Tev apkārt. Interaktīvs elektronisks materiāls pirmsskolas un sākumskolas bērniem vecākiem un pedagogiem – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013
21. SEM metodiskais materiāls - <https://mape.gov.lv/catalog/materials/30A285C1-E470-4811-85BB-2ABF61055AB9/view>
22. <https://www.uzvediba.lv/bezmaksas-resursi/>
23. http://www.esibrivs.lv/uimg/File/1_burtnica.pdf
24. http://www.esibrivs.lv/uimg/File/3_burtnica.pdf
25. http://www.esibrivs.lv/uimg/File/2_burtnica.pdf
26. www.112.lv
27. www.csdd.lv
28. www.emergency.lv
29. www.vugd.gov.lv

Klases stundās izmantojamās metodes un paņēmieni

Nosaukums	Īss raksturojums	Norises plānojums
Darbs ar masu medijiem	Skolotājs piedāvā skolēniem kādu no mediju piedāvātajām informācijām uzdevumu veikšanai. Masu mediji veido skolēnu redzesloku pat vēl vairāk nekā izglītības sistēma. Svarīgi skolēniem ir iemācīties saprast mediju valodu, pasniegto realitātes atspoguļojumu, saprast atspoguļoto notikumu cēloņus, atpazīt piedāvātās informācijas mērķus. Skolēni mācās izteikt savu viedokli par informāciju TV, radio, avīzēs, žurnālos utt. Nozīmīgi iekļaut arī filmu skatīšanos, lai mācītos tās vērtēt.	Sagatavošanās. Skolotājs ir rūpīgi saplānojis uzdevumus pirms atbilstošām aktivitātēm. Sagatavo skolēnus, piemēram, filmas tematikai, pastāsta par jautājumiem, kurus uzdos pēc filmas skatīšanās, kam jāpievērš uzmanība, skatoties filmu. Analīze. Skolēni atbilstoši izvirzītājiem uzdevumiem veic kritisku skatīšanos/ klausīšanos vai skatīšanos. Iegūst informāciju – analizē, veido jautājumus vai atbild uz jautājumiem. Saruna. Tiek apspriesti skolēnu veiktie uzdevumi, viņu secinājumi par uztverto un saprasto.

<p>Diskusija</p>	<p>Diskusijā tiek izpētīta un apspriesta kāda problēma/ jautājums, lai tās dalībniekiem veidotos sava attieksme pret piedāvāto tematu. Senāk tika uzskatīts, ka diskusijas uzdevums ir atrast “objektīvo patiesību”, tagad tā ir drīzāk argumentācijas pārbaude par kādu tēmu un savas spriestspējas uzlabošana. Tā ir mācīšanās, izmantojot dialektiski pretstafītas tēmas vai pozīcijas, starp kurām skolēniem jāizlemj pēc iepriekš norunātiem spēles noteikumiem. Skolēni cenšas izprast un pieņemt citu viedokli, mācās skaidri un precīzi formulēt savu viedokli. Diskusija ir sadarbība grupā un sekmē skolēnu komunikācijas prasmes, taču tik pat nozīmīga tā ir paškompetences attīstīšanai, piemēram, ir jāapgūst prasme pārvarēt bailes, nedrošību sevī, runājot auditorijai. Galvenie skolēna uzdevumi diskusijā: skaidri izteikt savas domas; ieklausīties citos, izprast citu viedokli, uzņemties atbildību. Diskusijas metode sekmē apgūt būtiskas vērtības: brīvību (katrs dalībnieks var piedāvāt savu domu, ideju, viedokli; vienlīdzību (vienmēr tiek uzklausīti visi viedokļi); cieņu pret cilvēku (var apstrīdēt viedokli, nevis pašu cilvēku; tiek respektēts katra dalībnieka viedoklis).</p>	<p>Sagatavošanās. Tiek izlemts, kam, kad, kur, ar ko, par ko ir jādiskutē, kāds būs diskusijas veids, kādi būs diskusijas noteikumi. Tēžu izstrādāšana. Tiek izvirzītas, izstrādātas diskusijas tēzes. Argumentēšana. Notiek diskusija-vispirms pamatojošus un atspēkojošus argumentus izsaka proponenti, pēc tam – oponenti. Vēlāk var iekļaut citus argumentus. Novērtēšana. Diskusiju var noslēgt pat ar balsošanu var pat klausītāji). Izmantojami visi diskusiju veidi: punktētā diskusija; piramidālā diskusija; debates, sniegabumba; plenārdiskusija, 2 cepuru diskusija (vienai un tai pašai personai ir par un pret loma, ko parāda cepuru maiņa.)</p>
<p>Drāmas metode</p>	<p>Tā tiek uzskatīta par instrumentu, kas palīdz Attīstīties ikvienam cilvēkam, veikt vingrinājumus dzīves mākslā, atklājot sevi un savus uzskatus. Drāmas metode ietver trīs būtiskas pakāpes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paplašināt zināšanas par sevi (ietvertas zināšanas par savu ķermeni, savām spējām, savu “es”); 2. Paplašināt zināšanas par citiem, par konfliktu risināšanu (mēģina saprast citus – klasesbiedrus, ģimeni, skolotājus utt., iemācīties viņos klausīties un sazināties); 3. Paplašināt zināšanas par sabiedrību (kā sabiedrība darbojas, ko tā prasa no indivīda). Šī metode aptver maņu un koncentrēšanās vingrinājumus, runu, 	<p>Piemēram, uzdevums “Krēsls”(sekmē koncentrēšanās spējas): izvēlas kādu krēslu/priekšmetu, manipulē ar to – izspēlējot dažādas objekta pozīcijas un iekļaujot tajā citus dalībniekus. Sagatavošanās/iejušanās. Krēsls tiek nolikts klases vidū un uzsākta diskusija par krēsla pielietošanas iespējām. (Tiek aicināti apzināties savu emocionālo noskaņojumu un koncentrēties.) Spēle. Katrs skolēns pēc kārtas paņem krēslu un parāda, kā vēl varētu izmantot krēslu (apgāž krēslu ar kājām gaisā un iedomājas, ka tā ir dzimšanas dienas torte un nopūš 4 svecītes. Refleksija.</p>

	dziesmas, izteikšanās vingrinājumus, vienkāršas improvizācijas, ritmiku.	
Klases pārrunas	Pārrunās skolēni tiek iesaistīti kā sociāli vienlīdzīgi, atbildīgi klases dalībnieki. Skolotājs ir grupas vadītājs. Grupas pārrunas palīdz skolēniem saprast sevi un citam citu, kā arī vērtēt savu motivāciju un uzskatus, palīdz izpētīt un saprast problēmas, kā tās risināt savā klasē un skolā. Klases pārrunas stimulē bērnus klausīties citos, palīdzēt citiem. (Dalīta atbildība.) Pārrunās tiek noteikti grupas likumi un sekas.	Ievada saruna. Rosina skolēnu interesi par tematu un sagatavo viņus pārrunām. Tas parāda skolēnu vispārējo attieksmi pret šo tēmu. Izzināšana. Skolēns izsaka savas domas un izjūtas par tēmu, atbildot uz jautājumiem (sākumā tie ir vispārīgāki, pēc tam kļūst arvien konkrētāki). Tā ir iespēja bērniem izpaust savas problēmas, apzināties tās un salīdzināt savu pieredzi ar citiem. Tiek veicināta jauna izzinoša un emocionāla mācīšanās. Tiek saredzēti citu uzskati un domas, palīdz bērniem iegūt izpratni par doto tēmu. Darbība. Konkrētu ideju meklēšana, kā risināt jautājumus, kas sagādā skolēniem problēmas. Tiek uzsvērtas specifiskas uzvedības pārmaiņas. Skolēni piedāvā veidus, kā tikt galā ar noteiktu problēmu (bērni vairāk ieklausās savu vienaudžu padomos!). Nobeigums. Kopsavilkums un iespēja skolēniem pateikt, ko viņi ir apzinājušies.
Klases sanāksmes - Riņķa laiks	Klases ikdienas notikumi prasa to kopīgu apspriešanu. Tas ir laiks/iespēja, kad spriest par attiecībām, vienādajām tiesībām, draudzību, taisnīgumu u.c. Šajā laikā skolēni var arī izzināt savu pieredzi un apzināties savu individualitāti. Tā ir arī iespēja mācīties sadarbību un pieprasu Attīsta spēju spriest, respektējot morāles normas un gatavību izturēties un rīkoties atbildīgi. Sekmē sociāli pieņemamu uzvedību, kas balstās uz izpratni, kāpēc šāda uzvedība ir vēlama, pareiza un nepieciešama. Tā ir iespēja regulāri nodrošināt iespēju apspriest to, kas skolēnus satrauc, apsvērt un Pārrunāt problēmas, izstrādāt risinājumus, darbības plānus. (Sanāksmes norise ir tikpat svarīga kā saturs!)	Sanāksmes sākums – iesildīšanās spēles, vingrinājumi. Skolēni sēž aplī (tiek nodrošināts savstarpējs redzes kontakts). Sākumā nepieciešams atgādināt par pamatlīkumiem: nevienam nav tiesību otru pazemot; neviens nedrīkst cita vārdu lietot negatīvā nozīmē; visiem ir jāklausa ikviens runātājs; ikvienam tiek dota iespēja runāt. Spēles sanāksmes sākumā domātas, lai mazinātu spriedzi vai arī lai palīdzētu koncentrēties, nomierināties un darboties mērķtiecīgi. Atklāta saruna. Sanāksmes struktūra vienmēr ir līdzīga, mainās tikai tās saturs. Sarunas laikā var dot kādu priekšmetu skolēniem, kas nosaka, kam un kad ir tiesības runāt. Skolotājs var ierosināt par kādu noteiktu tematu vienu teikumu, kuru visi turpina, piemēram, “Man vajadzīga palīdzība, jo es...” “

Mape	<p>Mapē tiek iekļauta skolēna izveidota pašaudzināšanas programma kādam noteiktam laika posmam un piezīmes, kritisks pašnovērtējums par programmā izvirzītajiem sasniegtajiem/nesasniegtajiem kritērijiem. Skolēns pats veido šo mapi, izvēloties, kādu informāciju vēlas tajā iekļaut. Skolotājs plāno individuālas sarunas ar skolēnu, lai pēc noteikta perioda varētu kopīgi izvērtēt gan sasniegtos rezultātus, gan problēmas, kas radušās. Tas veicina pašizpēti, pašanalīzi, pašregulāciju.</p>	<p>Sagatavošanās. Tiek pārrunāts par skolēnu vajadzībām sevi izzināt un izvēlēties mērķus sevis pilnveidošanai. Tiek izstrādāta programma, kā var īstenot savus nodomus.</p> <p>Mapes veidošana. Tiek precizēts, kādu informāciju par skolēnu ietvers mapē, kā analizēs sevi un savus sasniegumus. Šajā posmā skolotājam nepieciešams īpaši atbalstīt katru skolēnu, lai attīstītu skolēnu pašanalīzes un pašnovērtēšanas prasmes.</p> <p>Analīze un novērtēšana. Individuālajās sarunās ar skolēniem sekmē viņu izpratni: kā, kad, kur, kāpēc es tā domāju un rīkojos. Rezultātā top atkal jauna programma vai papildinājumi iepriekšējai.</p>
Projekta metode	<p>Skolēni tiek iesaistīti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. izpētes projektos, kuru mērķis – iegūt un sistematizēt informāciju vai noskaidrot, izzināt kādu problēmu; 2. darbības projektos, kuru mērķis – veikt reālas, praktiskas, konkrētas izmaiņas klases, skolas, vietējās sabiedrības mērogā. Tie ļauj skolēnam līdzdarboties nozīmīgu problēmu risināšanā un apgūt prasmi pieņemt atbildīgus lēmumus. <p>Projekta metode nodrošina bērna pamatvajadzības, kas ir svarīgas viņu personības attīstībai: būt pieņemtam, būt piederīgam savai klasei; būt līdzatbildīgam; iemācīties jaunu pieredzi, izteikt sevi, piedalīties un apliecināt sevi.</p>	<p>Projekta iniciatīva. Skolotājs vai kāds no skolēniem ierosina projektu – ir ideja, kāds ievērojams cienīgs pasākums, darbības vēlme utt. (Jebkuras dzīves parādības var kļūt par projekta iniciatīvu!) Svarīgākais – lai skolēni varētu brīvi izteikt savas domas.</p> <p>Iniciatīvu sistematizācija. Skolēnu radušās idejas tiek kopīgi analizētas (iepriekš vienojas par formu, kādā to darīs). Šis posms beidzas ar projekta skici – jomu, kurā skolēni turpmāk darbosies. Tā nav jāapraksta detalizēti, iezīmē tikai galvenos elementus. Piemēram, vienojas, ka semestra laikā katrā klases stundā strādās ar informāciju par to, kā var izvēlēties un sasniegt dzīves mērķus.</p> <p>Darbības jomu kopīga attīstīšana. Izveidojas projekta plāns – tiek nolemts, ko, kurš, kā dara un arī kāpēc kāds kaut ko dara.</p> <p>Realizācija. Aktivitātes darbības jomā, projekta realizācija. Projekta norise ir atkarīga gan no grupas iekšējās struktūras, gan ārējiem nosacījumiem – telpas, laika un citiem resursiem. Realizācijas laikā tiek iekļauts “plānots laiks”, kad tiek pārrunāts sasniegtais, problēmas, meklēti jauni risinājumi.</p> <p>Projekta noslēgums. Skolēni grupā apspriež projekta rezultātu (tāpat kā projekta iniciatīvu). Tiek izvērtēta grupas sadarbība: kā tika ievērota vienošanās, kuras darbības vēlmes īstenojās/neīstenojās utt.</p>
Sarunas mazās grupās	<p>Skolēni sarunās apmainās ar viedokļiem, vērtējumiem un pieredzi. Ikviens grupā izsaka savu viedokli un gūst informāciju no citiem. Sarunām skolotājs izvirza noteiktus uzdevumus un noteikumus. Par sarunas tēmu var kļūt arī paši spēles noteikumi. Sarunas attīsta komunikatīvās prasmes.</p>	<p>Sagatavošanās. Tiek izveidotas grupas un vienojas par sarunas tēmu un noteikumiem. Saruna.</p> <p>Novērtēšana/refleksija. Analizē gan sarunas norisi, gan sarunas rezultātus.</p>

<p>Simulācijas spēles</p>	<p>Skolēni iejūtas lomās un darbojas iedomātā vidē. Tipiskākie uzdevumi ir atrast, pamatot un prezentēt savu lēmumu un risinājumu specifiskās situācijās. Sarežģītas ir tās situācijas, kurās skolēniem nepieciešams izmantot apjomīgas fona zināšanas, lai varētu iejusties lomā. Pedagoģs palīdz skolēniem izpētīt problēmsituācijas aspektus un salīdzināt alternatīvos viedokļus. Tas sekmē skolēniem arvien skaidrāk apzināties savu viedokli, savu reakciju – izprast savu uzvedību un rīcību. Īpašu audzinošo efektu gūst, ja tiek izmantoti fakti, kas ilustrē sociālās problēmas un tiek nodrošināta situācija, ka skolēni atklāti var izteikt savu viedokli. Simulācijas spēles var palīdzēt skolēniem apzināties personas vērtības un uzvedību, apgūt personu savstarpējo attiecību problēmu risināšanas stratēģijas. Tās sekmē empātijas attīstību – spēju just līdzīgi citu emocijām, pārdzīvojumam.</p>	<p>Sagatavošanās. Nepieciešams precīzi analizēt vides iezīmes, lai šo situāciju varētu atveidot pēc iespējas tuvāk realitātei.</p> <p>Skolēni tiek ievadīti situācijā/problēmā. Parasti tiek piedāvātas kompleksas situācijas, un skolēni iepazīstināti ar spēles nosacījumiem.</p> <p>Spēles sagatavošana. Skolēni analizē un sadala lomas. Vienojujas par spēles variantu, iejūtas problēmsituācijā un lomā.</p> <p>Spēle. Skolēni vai nu pa vienam vai grupās veic spēles darbības.</p> <p>Novērtēšana. Spēles problēmsituācijas tiek attiecinātas uz pašreizējo dzīves pieredzi un tās problēmām, tiek analizēti rīcības vispārējie principi.</p> <p>Nepieciešams izvērtēt veiksmes un neveiksmes, kā arī spēles norises kvalitāti.</p> <p>Iespējams izmantot visdažādākos veidus: lomu spēles, plānošanas spēles, lietišķās spēles; personu simulācija; likumu spēles, datorsimulācijas.</p>
<p>Situāciju analīze</p>	<p>Skolēni individuāli vai grupās strādā ar materiāliem par kādu situāciju/gadījumu. Skolēnu uzdevums ir atrast, pamatot un pēc tam prezentēt lēmumus un risinājumus katram konkrētajam gadījumam, salīdzināt tos ar reālām situācijām dzīvē.</p> <p>Dažādu situāciju analīze ļauj risināt reālus (vai reālajai dzīvei tuvus) notikumus klasē ģimenē, skolā, sabiedrībā.</p>	<p>Sagatavošanās. Ir izveidots situācijas apraksts. Tiek sagatavoti materiāli (laikraksti, žurnāli, literārie darbi, video un audio materiāli) un skolēni tiek ierosināti konkrētai tēmai/uzdevumam.</p> <p>Analizēšana. Skolēni interpretē situāciju un cenšas iegūt vēl papildus informāciju par situāciju. (Kādi faktori sekmēja notikumu attīstību? Kāds bija notikuma iemesls? Vai rīcība varēja būt citāda? Kāda?)</p> <p>Izstrādāšana. Var izveidot grupas, lai salīdzinātu Problēmu interpretācijas, pārbaudītu risinājumu iespējas un izdarītu secinājumus.</p> <p>Izvērtēšana. Tiek prezentēti rezultāti (lēmumi, rīcības plāns, ieteikumu pakete utt.) un diskutēts par atsevišķiem risinājumiem. Beigās tiek izlemts par vienu risinājumu.</p> <p>Pielietošana. Tiek salīdzināts atrastais risinājums ar dzīvē pieņemtajiem lēmumiem.</p> <p>Iespējamie varianti: novērtēšanas gadījums; Izlemšanas gadījums; informācijas gadījums; problēmas atrašanas gadījums; problēmas risināšanas gadījums; izpētes gadījums; pastkastītes gadījums.</p>

Spēles	Spēles pilda vairākas funkcijas: veicina skolēnu izziņas spēju attīstību; stimulē radošo procesu; palīdz attīstīt sadarbības prasmes, veidojot iecietīgu attieksmi pret citiem tās dalībniekiem; veicina spriedzes mazināšanos grupā, ļauj gūt pozitīvas emocijas un gandarījumu par veiksmīgu darbību.	Sagatavošanās. Tiek izvirzīts mērķis, motivēti skolēni, iepazīstināti ar noteikumiem un lomu pieņemšana. Spēles norise. Nepieciešams nodrošināt visu spēlētāju aktīva līdzdarbība un līdztiesība, spēles noteikumu ievērošana. Jārūpējas par pozitīvu emocionālo fonu. Spēles noslēgums. Darbības un rezultātu spēles dalībniekiem. Piemēram, spēle "Draudzības koks": skolotājs iestāda "koku" puķu podā, pie tā zariem piestiprina lapiņas ar uzdevumiem, kuras katru rītu (apmēram vienu nedēļu) paņem ikviens klases skolēns un dienas laikā to izpilda (Pasaki šodien A. kaut ko ļoti labu.) Šī spēle var palīdzēt skolēniem mācīties otrā cilvēkā pamanīt pozitīvo, par to priecāties.
Vizualizācija	Skolēni izveido dažādus simboliskus uzskates līdzekļus: domu kartes, shēmas, zīmējumus utt.	Sagatavošanās. Lai skolēni iedziļinātos tēmā, skolotājs sagatavo kādu "iesildīšanās uzdevumu", piemēram, tematam par vidi klasē, tie var būt nepabeigti teikumi, kurus pabeidz katrs skolēns individuāli: mūsu klasē ir veiksmīga...; mūsu klasē es gribētu mainīt...utt. Vizualizēšana. Grupa veido kolāžu par sociālo vidi klasē, vērtējot savstarpējās attiecības. Izdomā kolāžas nosaukumu. Novērtēšana. Skolotāja kopsavilkums par vērojumiem kolāžas veidošanas laikā. Kolāžas tiek piestiprinātas klasē pie sienas un skolēni pārrunā, kāda ir darba pamatdoma.

Literatūra klases audzinātāju pašizausmei

- Bouvels Ričards A.** Gara inteliģence. 7 soļi : praktisks ceļvedis mērķa, panākumu un laimes sasniegšanai / Ričards A. Bouvels ; no angļu val. tulk. Dace Āboliņa. - Rīga : Apgāds Zvaigzne ABC, 2008. – 245
- Kalme Arvīds.** Kāds es esmu? : pašizziņas testi / Arvīds Kalme; vāka diz. Aigars Truhins. - Rīga : Zvaigzne ABC, [2008].
- Kovejs Stīvens R.** Sāc ar svarīgāko : dzīvot, mīlēt, mācīties un atstāt garīgo mantojumu / Stīvens R. Kovejs, A. RodžersMerils, Rebeka R. Mirila ; [no angļu valodas tulkojusi Signe Skujeniece]. - Rīga : Zvaigzne ABC, [2009]. - 367 lpp.
- Maka Kristīne.** Ceļš pie sevis. 2012
- Rats Toms.** Cik pilns ir jūsu spainītis : pozitīvas stratēģijas darbam un dzīvei / T.Rats, D.Kliftons. - Rīga : Trīs, 2005/06. - 132 lpp. Saturā: Grāmata ir balstīta uz visaptverošiem pētījumiem psiholoģijā. Izmantojot vienkāršu spainīša un kausa metaforu, tā atklāj, ka arī pati īsākā saskarsme ietekmē jūsu attiecības, produktivitāti, veselību un pat dzīves ilgumu.
- Reiters Andžejs.** Īstā bagātība. – autorizdevums, 2011.- 116 lpp.